

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **K. K.**, zast. Mgr. Pavlem Čížinským, advokátem, se sídlem Baranova 1026/33, Praha 3, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 11. 2017, č. j. OAM-444/ZA-ZA11-VL16-2017, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2019, č. j. 1 Az 101/2017 - 35,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 20. 11. 2017, č. j. OAM-444/ZA-ZA11-VL16-2017, neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 3. 2019, č. j. 1 Az 101/2017 - 35, zrušil rozhodnutí žalovaného a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Soud uvedl, že znásilnění žalobkyně a následné vyhrožování ze strany pachatelů tohoto činu může být v kontextu projednávané věci hodnotitelné jako pronásledování z důvodu pohlaví, a to za předpokladu, že by se žalobkyně nemohla proti takovému jednání bránit, resp. by jí ukrajinské orgány neposkytly dostatečnou ochranu. Žalovaný se však s touto otázkou nijak nevypořádal, resp. podle soudu nelze na základě shromážděných podkladů učinit závěr, že ukrajinský právní systém umožňoval žalobkyni, aby se skutečně a účinně domohla ochrany. Soud nesouhlasil s hodnocením výpovědi žalobkyně jako nedůvěryhodné. Žalobkyně doufala, že se po jejím odjezdu situace zklidní a zároven doplnila, že se na ni útočníci v průběhu posledních třinácti let i přesto nepravidelně vyptávali. Soud připustil, že žalobkyně v době výslechu policejním orgánem v řízení o správním vyhoštění nejprve uvedla, že jí nic nebrání v návratu na Ukrajinu. Nicméně tento rozpor podle soudu následně vysvětlila tím, že tehdy netušila, že se po ní útočníci v mezičase opět sháněli. Podle soudu není zřejmé, proč výpověď stěžovatelky považoval žalovaný za nevěrohodnou. Žalobkyně přitom vysvětlila dílčí nesrovnalosti ve výpovědi (kdy zejména upozornila, že před policejním orgánem o znásilnění nehovořila, neboť se styděla), a proto je její výpověď konzistentní. Podle soudu není příběh žalobkyně neuvěřitelný, byť se jeví málo pravděpodobný.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobkyně

[3] Proti uvedenému rozsudku podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost. V ní namítl, že žalobkyni neudělil mezinárodní ochranu v souladu se zákonem i platnou judikaturou. Soud nijak nevysvětlil, proč přijal třináctiletou prodlevu mezi událostí z roku 2004 a žádostí o mezinárodní ochranu ze dne 2. 5. 2017. Žalobkyně si přitom případných rizik návratu musela být vědoma již v době odjezdu z Ukrajiny. Jednání žalobkyně je přitom motivováno primárně snahou vyhnout se návratu na Ukrajinu, kde panují nepříznivé ekonomické podmínky, a nikoliv strachem z nebezpečí spojeného s tvrzeným znásilněním, kdy navíc má informace o údajném vyhrožování jen z doslechu. Stěžovatel poukázal na to, že podle judikatury Nejvyššího správního soudu je potřebné, aby o mezinárodní ochranu žadatel požádal neprodleně po příjezdu na území České republiky. Žalobkyně si nadto celou dobu jejího pobytu byla vědoma, že na území České republiky pobývá nelegálně. Žalobkyně nepředložila žádný z výhruzných dopisů, ani jiné důkazní prostředky. O věrohodnosti žalobkyně nesvědčí ani rozpory ve výpovědích učiněných v řízení o správním vyhoštění a v řízení o udělení mezinárodní ochrany, byť měly být zdůvodněné novými zjištěními žalobkyně. Postup žalobkyně je tudíž účelový. Stěžovatel upozornil, že Ukrajina poskytuje obětem trestných činů dostatečné možnosti ochrany a dokonce byla vyhláškou žalovaného ze dne 4. 3. 2019, č. 68/2019 Sb., prohlášena za bezpečnou třetí zemi. Nejvyššímu správnímu soudu proto žalovaný navrhl, aby napadený rozsudek zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

[4] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti poukázala na to, že by se při opuštění České republiky stala příslušnicí zvláštní sociální skupiny - osamělých žen. Stěžovatel se jen omezuje na konstatování, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Přitom napadené správní rozhodnutí soud správně zrušil, neboť žalovaný se dostatečně nezabýval tím, zda žalobkyně bude ochráněna před pronásledováním. Podle žalobkyně je překvapující, že stěžovatel polemizuje o tom, zda žalobkyně byla znásilněna a že jí bylo vyhrožováno. Stěžovatel tuto skutečnost totiž nijak nezpochyboval, a proto je závěr o neunesení důkazní břemene překvapivý. Cílem žalobkyně při opuštění Ukrajiny bylo co nejdříve se dostat do bezpečí, kdy o žádosti o mezinárodní ochranu neuvažovala, a proto si v dané souvislosti ani nezajist'ovala žádné důkazy. Za situace, kdy stěžovatel v rámci správního řízení nezpochybnil skutková tvrzení žalobkyně, nýbrž jen rozhodl, že nemohou být důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, nemůže v rámci řízení o kasační stížnosti stěžovatel namítat nevěrohodnost skutkových tvrzení. Stěžovatelka rovněž uvedla, že pokud neupozornila na znásilnění v okamžiku první výpovědi, nelze to vzhledem ke skutečnosti, že znásilnění je intimním aspektem života, vnímat jako prvek nedůvěryhodnosti její výpovědi. Připomněla, že členské státy mají povinnost zajistit, aby žádosti o mezinárodní ochranu nebyly zamítnuty jen pro to, že nebyly podány neprodleně. Nejvyššímu správnímu soudu proto žalobkyně navrhla, aby kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení kasační stížnosti

[5] Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele,“ který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem. Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS, kasační stížnost přesahuje vlastní zájmy stěžovatele v následujících typových případech:

- kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu;

pokračování

- kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně;
- kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně;
- kasační stížnost je dále přijatelná, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní pochybení se v konkrétním případě může jednat tehdy, pokud krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu; popřípadě krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[6] Nejvyšší správní soud neshledal, že by se Městský soud v Praze dopustil zásadního pochybení při výkladu hmotněprávního či procesního ustanovení, nebo že by se při rozhodování věci jakkoliv odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu, a založil tak důvod přijatelnosti kasační stížnosti.

[7] Městský soud v Praze zrušil rozhodnutí stěžovatele, neboť ve spisové dokumentaci nenašel důkazní oporu pro závěr, že by případná ochrana ze strany ukrajinských orgánů v případě žalobkyně byla účinná a že by žalobkyně byla povinna před odchodem z Ukrajiny obrátit se s žádostí o ochranu na ukrajinské státní orgány, resp. uplatnit odpovídající ochranný prostředek. Podle soudu je přitom posouzení otázky možností vnitrostátní ochrany klíčové pro závěr o tom, zda žalobkyně mohla mít při opuštění Ukrajiny odůvodněný strach pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Soud přitom poukázal na skutečnost, podle níž žalobkyně v rámci správního řízení tvrdila, že před odchodem z Ukrajiny byla znásilněna, že jí následně vyhrožovali pachatelé tohoto činu a že se bezvysledně obrátila s žádostí o pomoc na policejní orgán. Soud dále poukázal na to, že se stěžovateli nepodařilo prokázat nevěrohodnost skutkového děje, jak jej uvedla žalobkyně, a proto z něj bylo nezbytné jak ve správním, tak i v soudním řízení vycházet.

[8] Nejvyšší správní soud konstatuje, že v obecnosti subjektivní nedůvěra vůči vnitrostátním orgánům neodůvodňuje rezignaci na využití ochrany domovského státu (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2013, č. j. 5 Azs 11/2012 - 23), avšak v případě, že informace o zemi původu ukazují na opodstatněnost této nedůvěry, nelze po žadateli o mezinárodní ochranu požadovat, aby vyčerpал prostředky vnitrostátní ochrany (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70). V případě zjišťování účinnosti a dostupnosti ochrany je třeba zkoumat nejen to, jaká je obecná situace v zemi původu, ale také případný podíl státu na pronásledování či vážné újmě, resp. možné propojení původců pronásledování nebo vážné újmy se státními orgány a míru vlivu těchto původců na ně; dále zda stát umožňuje trestní postih aktu pronásledování či vážné újmy a také reálnost a smysluplnost ochrany, tedy zda není pouze formální, a jaký přístup k účinným prostředkům nápravy má konkrétní žadatel o mezinárodní ochranu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2018, č. j. 7 Azs 162/2018 - 47). Nejvyšší správní soud konstatuje, že se stěžovatel situací na Ukrajině zabýval v obecnosti, aniž by shromáždil poklady umožňující posoudit účinnost prostředků ochrany v případech obětí sexuálního násilí. Otázku ochrany před sexuálním násilím je přitom nezbytné posuzovat zvláště citlivě s ohledem na možné traumatické zážitky obětí tohoto druhu násilí. Podle Nejvyššího správního soudu proto nelze vytýkat městskému soudu, že zrušil rozhodnutí stěžovatele, jestliže výše uvedená judikatura po stěžovateli požaduje, aby vysvětlil a současně důkazně podložil, proč považuje ochranu, kterou by byly mohly žalobkyni poskytnout ukrajinské orgány, za účinnou, a žalobkyně tak byla povinna se na ně nejprve obrátit.

[9] Ohledně věrohodnosti tvrzení žadatele o azyl Nejvyšší správní soud odkazuje rovněž na rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, v němž uvádí, že „...není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokázal jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech sbromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují“. Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83, www.nssoud.cz). V nálezu sp. zn. I. ÚS 425/16 ze dne 12. 4. 2016, bod 31, navíc Ústavní soud uvedl: „Podle Ústavního soudu je však nutno zohlednit, že existuje i řada dalších ospravedlnitelných důvodů, proč žadatel o azyl nesdělí všechny relevantní důvody pro udělení azylu již před ministerstvem jako orgánem prvního stupně. Některé z nich uvádí Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR): dotazování při osobním pohovoru se této skutečnosti netýkalo a konkrétní informaci nezjistilo; osobní pohovor nebyl proveden; žadatel nemusel pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu; trauma, stud nebo jiné zábrany mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru (zejména v případech těch, kteří přežili mučení, sexuální násilí či pronásledování z důvodu sexuality); pohlaví tazatele nebo tlumočnicka mohlo být pro žadatele zábranou (UNHCR. *Improving asylum procedures: Comparative analysis and recommendations for law and practice. Detailed Research on Key Asylum Procedures Directive Provisions March 2010*, s. 466). Podle Ústavního soudu jsou všechny tyto důvody opodstatněné ve smyslu, že lze pochopit, proč v některých těchto případech žadatelé o mezinárodní ochranu relevantní azylové skutečnosti sdělí až ve fázi řízení o správní žalobě před soudem“ (zvýraznění doplnil Nejvyšší správní soud).

[10] Nejvyšší správní soud ve shodě s Městským soudem v Praze uvádí, že se stěžovateli nepodařilo prokázat nevěrohodnost tvrzení žalobkyně. Nesrovnalosti, které vyplynuly v řízení o správním vyhoštění žalobkyně, oproti řízení o mezinárodní ochraně, žalobkyně osvětlila (tedy, že se styděla před policií o svém znásilnění mluvit a že v té době nevěděla, že se na ni znovu vyptávali původci pronásledování). Její výpověď nevykazuje zásadní nesrovnalosti a lze ji označit za konzistentní. Jakkoliv se může příběh stěžovatelky jevit jako málo pravděpodobný, není zcela neuvěřitelný. Nejvyšší správní soud připouští, že dlouhá časová prodleva mezi vstupem na území České republiky a podáním žádosti o mezinárodní ochranu do jisté míry může snižovat věrohodnost tvrzení žalobkyně, resp. nasvědčuje tomu, že žalobkyně problémy v zemi původu nevnímala příliš palčivě. Na druhou stranu však nelze připustit, aby tato prodleva samotná byla bez dalšího důvodem pro zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu. Nejvyšší správní soud totiž v rozsudku ze dne 28. 5. 2019, č. j. 4 Azs 35/2019 - 69, konstatoval, že „není možno apriori vylučovat v posuzovaném případě věrohodnost azylových tvrzení stěžovatele jen proto, že je uplatnil až po více letech pobytu v Česku, pokud stěžovatel tuto okolnost přijatelným způsobem vysvětlil.“ Správní orgán proto bude muset v nyní posuzované věci zkoumat, zda neexistují důvody pro udělení mezinárodní ochrany, popř. zda žalobkyně byla povinna obrátit se s žádostí o pomoc na ukrajinské orgány, a to v kontextu závěru soudu, že se stěžovateli doposud nepodařilo znevěrohodnit tvrzení žalobkyně o tom, že byla znásilněna a že jí následně pachatelé tohoto činu vyhrožovali dalším násilím.

[11] Nad rámec uvedeného Nejvyšší správní soud doplňuje, že při přezkumu rozsudku Městského soudu v Praze vycházel z právní úpravy účinné v době jeho rozhodování. V době vydání napadeného rozsudku Ukrajina nebyla zařazena mezi tzv. bezpečné země, a proto se touto námitkou Nejvyšší správní soud nezabýval. Pro úplnost lze doplnit, že ani zařazení určitého státu mezi tzv. bezpečné země nemůže bez dalšího vést k tomu, že by automaticky všechny osoby pocházející z takovýchto zemí nemohly být pronásledovány, resp. že by se stěžovatel nemusel žádostmi o mezinárodní ochranu takovýchto osob zabývat.

pokračování

IV. Závěr a náklady řízení

[12] Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájem stěžovatele, proto ji shledal nepřijatelnou a podle § 104a s. ř. s. ji odmítl.

[13] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud za použití ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť kasační stížnost byla odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. září 2019

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu